

1 מִשְׁלָּ צָבֹור, וכאן עלינו לחשוש שמא השומר לא ימסור את
2 הספחים לציבור כהוגן ולכן משלמים לשומרים עבור עבודתם
3 כדי שלא יזכו בספחים.

נמרא

4 שנינו במסכת תענית (כו.) 'זמן עצי כהנים והעם תשעה', והיינו,
5 שבתשעה זמנים מסוימים בשנה, המפורטים שם במשנה, היו כמה
6 משפחות כהונה ועמם מן העם הישראלים מתנדבים להביא עצים
7 לבית המקדש והיו מקריבים קרבן באותו היום שהביאו את
8 העצים. ודין הוא שאפילו אם היו הרבה עצים למערכה היו אלו
9 קודמים ומביאים את העצים. ומשמעות דברי המשנה שנדבתם זו
10 היתה נזהרת כל זמן שביית המקדש היה קיים.

11 הגמרא מבארת מפני מה היו צריכים את תרומת המשפחות האלו.
12 מבררת הגמרא: מָה רָאָה זְמַן עֲצֵי כֹהֲנִים וְהָעָם לְהִקְנוֹת – לשם מה
13 היו צריכים להגיע לנדבת אותם הכהנים והעם, הלא העצים
14 נקנים משל ציבור. מבארת הגמרא: אֵלָּא, תיקנו כן משום מעשה
15 שהיה, בְּשָׁעָה שֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגּוּלָּה שֶׁל בָּבֶל, שנה אחת אחרי בנין
16 בית המקדש השני, וְלֹא מִצָּאָה עֲצִים בְּלִשְׁכָּה – בלשכת העצים כדי
17 להעביר בהם את המערכה ולהקריב את הקרבנות, וְעָמְדוּ אֵלּוּ –
18 ובאו אותם משפחות הכהנים והעם וְנִתְּנָדְבוּ עֲצִים מִשְׁלָּ עֲצָמָן,
19 וּמִסְּרֹם לְצָבֹור יָפָה יָפָה בְּתִינָה גְמוּרָה, וְקָרְבוּ מִן קִרְבָּנוֹת צָבֹור,
20 וְשֹׁכֵר זֹאת הִתְנוּ עִמָּהּ נְבִיאִים שְׂבִינִיתָן – שבאותו הדור, והם, חגי
21 זכריה ומלאכי, שֶׁאִפְּלוּ אִם יֵשׁ לְשִׁכָּה מְלִיאָה עֲצִים מִשְׁלָּ צִיבֹור
22 ואין צריכים לנדבת היחידים, וְעָמְדוּ אֵלּוּ הַמִּשְׁפָּחוֹת בְּאֶחָד מֵאוֹתָם
23 תשעה הזמנים וְנִתְּנָדְבוּ עֲצִים מִשְׁלָּ עֲצָמָן, דִּין הוּא שְׁלֹא יֵהָא קִרְבָּן
24 מִתְּקָרֵב – שלא יקריבו את הקרבנות בעצי הלשכה אֵלָּא ישתמשו
25 בעצים מִשְׁלָּחָן תְּחִלָּה כֹּל זְמַן שִׁישְׁנָם, וכשיגמרו את עציהם יקחו
26 את עצי הלשכה.

27 הגמרא מבררת לגבי מה שאמרנו שכל זמן שביית המקדש קיים היו
28 מקבלים מאותם המשפחות את נדבת העצים, האם זה שנוי
29 במחלוקת או שהוא לדברי הכל: אָמַר רַבִּי אֶחָא, דִּין זֶה שֶׁמִּקְבְּלִים
30 מֵהֶם עֲצִים דְּרַבִּי יוֹסֵה הִיא – כדברי רבי יוסי במשנתנו הם, דְּרַבִּי
31 יוֹסֵה אֹמְרָא אֶה הָרוּצָה מִתְּנִיב שׁוּמְרֵי חֶסֶם – שמותרים השומרים
32 לשמור את הספחים בחינם, שהוא סובר שמקבלים את נדבת
33 היחיד עבור קרבנות הציבור כיון שאנו סומכים על הנותן שימסורנו
34 לציבור בלב שלם, ואף כאן הרי דין העצים שהם צריכים לבוא
35 משל ציבור, ומכל מקום מקבלים משל יחיד כיון שאנו סומכים
36 שימסורנו לציבור יפה, אבל לרבנן במשנתנו החולקים על רבי יוסי
37 לענין הספחים וסוברים שאין סומכים על היחיד שימסור את שלו
38 לציבור יפה הרי שאף לגבי העצים אין היחידים יכולים לנדב
39 עצים משלהם. ואף שבאותם הימים שעלו ישראל מן הגולה
40 קיבלו עצים גם מן היחידים, שאני התם שהיה שעת הדחק, ולדעת
41 רבנן לא היו הכהנים והעם מתנדבים עצים בתשעה זמנים הללו
42 אלא היו רק עושים יום טוב כזכר למצוותם.

43 רבי יוסי חולק: רַבִּי יוֹסֵי בִּר זְבִידָא אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי אֵילָא, שֵׁלָא
44 כדברי רבי אחא שנדבת העצים על ידי היחידים שנויה במחלוקת
45 אלא דְּרַבִּי הֶבֶל הִיא ואף רבנן מודים לכך, מָה פְּלִיגִין – שכל
46 מחלוקתם של רבנן ורבי יוסי הוא דווקא כשבאים להקריב בְּשֵׁל
47 יחיד את גִּזְוֹ שֶׁל קִרְבָּן כגון עומר ושתי הלחם שבאים להקריבם
48 בספחים שהם של השומר, שבזה נחלקו האם יש לחשוש שמא
49 לא ימסורנו היחיד לציבור יפה, אֲבָל בְּמִכְשִׁירֵי קִרְבָּן, כגון עצים
50 שהם רק מכשירים לצורך הקרבנות לא החמירו כל כך, ובוזה כֹּל
51 עָמָא מוֹדִי – אף רבנן מודים שהוא מְשִׁתָּה קִרְבָּן יָחִיד לְקִרְבָּן צָבֹור
52 – שאנו סומכים על היחיד שימסורנו לציבור יפה.

53 מביאה הגמרא דין נוסף שגם בו נחלקו רבי יוסי ורבי אחא אם הוא
54 שנוי במחלוקת: תָּגִי – שנינו בברייתא, אִשָּׁה שֶׁעָשְׂתָה בְּתוּנָתָה שֶׁל
55 בגדי כהונה לְבָנָה המשרת בבית המקדש, בְּשִׁירָה הַכְתוּנָה
56 ומותרים ללבשה בשעת עבודה, וּבְלָבֵד שֶׁתִּמְסְרָהּ לְצָבֹור יָפָה, כיון
57 שעל בגדי הכהונה להיות באים משל ציבור והם נקנים מתרומת

58 הלשכה. ואף כאן נחלקו כיוצא בזה אם דין זה שנוי במחלוקת או
59 שהוא לדברי הכל. אָמַר רַבִּי אֶחָא, דִּין זֶה שֶׁמִּקְבְּלִים מֵהָאִשָּׁה אֶת
60 הַכְתוּנָה כדעתו דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּמִּשְׁנָתִינוּ הִיא, דְּרַבִּי יוֹסֵי אֹמְרָא אֶה
61 הָרוּצָה מִתְּנִיב שׁוּמְרֵי חֶסֶם, ודעתו שאנו סומכים על היחיד שימסורנו
62 לציבור יפה, ואף כאן אנו סומכים על האשה שתמסור את
63 הכתנות לציבור יפה, אבל לרבנן במשנתנו החולקים על רבי יוסי
64 וסוברים שאין סומכים על היחיד שימסורנו לציבור יפה אף כאן לא
65 תהא הכתנות כשירה שהרי עליה להיות משל ציבור.

66 רַבִּי יוֹסֵי בִּר זְבִידָא בְּשֵׁם רַבִּי אֵילָא אָמַר, שֵׁלָא כדברי רבי אחא
67 שנדבת הכתנות לציבור שנויה במחלוקת, אלא דְּרַבִּי הֶבֶל הִיא,
68 ואף רבנן מודים בזה, כיון שמה פְּלִיגִין – מחלוקתם של רבנן ורבי
69 יוסי היא דווקא כשבאים להקריב בְּשֵׁל יחיד את גִּזְוֹ שֶׁל קִרְבָּן,
70 אֲבָל בְּמִכְשִׁירֵי קִרְבָּן כגון בגדי כהונה כֹּל עָמָא מוֹדִי – אף רבנן
71 מודים שהוא מְשִׁתָּה קִרְבָּן יָחִיד לְקִרְבָּן צָבֹור – שיכול היחיד
72 למסור יפה לציבור, ונמצאת הכתנות כשירה לדברי הכל.
73 הגמרא מביאה ראייה מברייתא כרבי אחא ושלא כרבי יוסי:
74 מְתִיבָא – הברייתא להלן פְּלִיגִי – חולקת על רַבִּי יוֹסֵי בִּר זְבִידָא.
75 שכן שנינו שם, אִוְתָן תְּשַׁעַת הַיָּמִים שהיו הכהנים והעם נוהגים בו
76 יום טוב, היו נוהגין בו יום טוב בין בְּשַׁעַת קִרְבָּן – בזמן שביית
77 המקדש היה קיים ובין בְּשַׁעַת קִרְבָּן – בזמן שאין בית המקדש
78 קיים. ואילו רַבִּי יוֹסֵי אֹמְרָא, אִינִין נוֹהֲגִין יוֹם טוֹב אֵילָא בְּשַׁעַת קִרְבָּן –
79 בזמן שביית המקדש קיים בְּלָבֵד. ובשלמא לפי רבי אחא הסובר
80 שנחלקו רבנן ורבי יוסי אם יכולים היחידים להביא עצים, מוכן
81 מחלוקתם כאן כיון שהם הולכים לשיטתם, שרבי יוסי הסובר שיום
82 טוב שלהם הוא משום נדבת העצים נמצא שבזמן שאין בית
83 המקדש קיים אין כל סיבה לנהוג את היום טוב שהרי כבר אינם
84 מתנדבים עצים, ואילו רבנן הסוברים שאף בזמן שביית המקדש
85 היה קיים לא היו מתנדבים עצים, והיום טוב שהיו נוהגים הוא רק
86 לזכר מצוותם שעשו בימים שעלו ישראל מן הגולה, נמצא שיום
87 טוב זה יכול לנהוג גם כשאין בית המקדש קיים. אולם לפי רבי יוסי
88 בר זבדא בשם רבי אילא הסובר שאף רבנן מודים שהיחידים
89 מתנדבים עצים ונמצא שהיום טוב שלהם הוא מחמת נדבתם, אם
90 כן היה ראוי שבזמן שאין בית המקדש קיים יתבטל היום טוב כיון
91 שאינם מתנדבים עצים, ואם רבנן אומרים שהיום טוב נוהג גם
92 שלא בשעת קרבן מוכח איפוא כדברי רבי אחא.

93 ראייה נוספת: וְעִיד ראייה מביאה הגמרא שהיו נוהגים את היום טוב
94 גם בזמן שאין בית המקדש קיים, והרי זה כדעת רבנן שאין
95 היחידים מתנדבים עצים והיום טוב הוא רק לזכר מה שתרמו
96 כשעלו מן הגולה, מִן הָיָא – ממה ששנינו בברייתא לקמן. דְּתִנָּא,
97 אָמַר רַבִּי אֵלִיעֶזֶר בִּי רַבִּי צְדוּק, אֲנִי הֵינִי מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי כְּנָזָה כֵּן
98 בְּנִימִין, שזמן היום טוב שלהם הוא בעשרה באב, וְחָל תְּשַׁעֲרָה בָּאָב
99 לְהוֹיֹת בְּשַׁבָּת, וְדָחִינוּ אוֹתוֹ – את הצום למוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְהֵינִי מִתְּעִינִין
100 בתחילת היום וְלֹא מִשְׁלִימִין את הצום כיון שיום טוב שלנו הוא.
101 ומוזה שהתענו בתשעה באב הרי שהמעשה היה לאחר החורבן
102 ומוכח שהיו נוהגים בו יום טוב גם כשאין בית המקדש קיים.

103 שנינו במשנה: 'הַעֹמֶר, וְשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם חֲפִינִים, וְכָל קִרְבָּנוֹת
104 הַצָּבֹור, שומרי ספיחין בשביעית, נוטלין שכרם מתרומת הלשכה'.
105 בהקשר לכך מביאה הגמרא משניות המבררות מאיזה תבואה
106 אפשר להביא את העומר ושתי הלחם. אומרת הגמרא: תִּמְן תִּנְיִן
107 – שנינו במשנה במסכת מנחות (גכ.), כֹּל הַתְּבֹאָה בַּשִּׁבִּיל קִרְבָּנוֹת
108 הַמִּנְחוֹת שֶׁל הַיָּחִיד וְשֶׁל הַצָּבֹור, בָּאִין – אפשר להביא בין מן הָאֶרֶץ
109 ובין מן הַצִּדָּה, בֵּין מִן הַחֲדָשׁ – מתבואת שנה זו ובין מִן הַתֵּשֶׁבֶת
110 – מתבואת השנים הקודמות, חִיץ מִן הָעֹמֶר וְשְׁתֵּי הַלֶּחֶם שְׂאֵין בָּאִין
111 אֵלָּא מִן הַחֲדָשׁ, שבעומר נאמר (ויקרא גכ.) 'וְהִבְאֵתָם אֶת עֹמֶר
112 רִאשִׁית קִצְיָרְכֶם אֶל הַכֹּהֵן, ובשתי הלחם נאמר (שם כג טו)
113 'וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'.' ואין באין אלא מן הָאֶרֶץ, שבעומר
114 כתיב (שם כג טז) 'כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת
115 קִצְיָרְהָ וְהִבְאֵתָם אֶת עֹמֶר רִאשִׁית קִצְיָרְכֶם אֶל הַכֹּהֵן, ובשתי
116 הלחם כתיב (שם כג יז) 'מִמּוֹשְׁבֵיכֶם תִּבְאוּ לָחֶם תְּנוּפָה שְׁתֵּי'.

הגמרא מבאר דעת מי נשנה דין זה שאין מביאים את העומר
אלא מארץ ישראל: אמר רב חונה ב"ש רבי ירמיה, דין זה שאין
מביאים את העומר אלא מתבואת ארץ ישראל בשיטתו דרבי
ישמעאל היא, דרבי ישמעאל אומר אין העומר בא מן ארץ הסוריא
ואפילו שנכבשה על ידי דוד המלך ובהלכותיה היא דומה במקצת
לארץ ישראל, מכל מקום אין דינה כארץ ישראל כיון שכבושה
היה כיבוש יחיד ואין בו דין כיבוש, וכל שכן שאין מביאים מחוצה
לארץ.

משנה נוספת שמבואר בה שאין מביאים עומר רק מארץ ישראל:
תמן תנינן – שנינו בפרק ראשון במסכת כלים (מד) ע"פ דרגות של
תפולות מצויים הן במקומות שונים, וכמו שמפרש הו"ל. ארץ
ישראל מקודשת מכל הארצות, ומה היא קדושתה המיוחדת,
שמביאין רק מנה את העומר זאת הביאנו שם (דברים טו ב)
ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך זאת שתי
הלחם, מה שאין מביאין מן מכל הארצות, שסוריה וכל שכן שאר
הארצות פסולות לכך.

ואף על כך אמר רבי חייא ב"ש רבי ירמיה, שדברי המשנה בשיטתו
דרבי ישמעאל היא, דרבי ישמעאל אומר אין העומר בא מן הסוריא
וכל שכן שאין מביאים משאר הארצות, וזהו קדושתה המיוחדת
של ארץ ישראל.

הגמרא מביאה דין נוסף שאמר רבי ישמעאל בעומר, ומבאר
ששני הדינים מאותו טעם הם: תמן תנינן – שנינו בפרק ראשון
במסכת שביעית (מד) על מה שנאמר (שמות לד כא) 'ששת ימים
תעבד וביום השביעי תשבת בחריש ובקציר תשבת'. רבי ישמעאל
אומר, בא הכתוב ללמדנו בכך שהביא את שתי מלאכות אלו,
שמות לקצור את העומר בשבת, שאנו דורשים מה חריש בשבת,
שהרי לא מצאנו חרישה שהיא למצוא, התורה אוסרתה בשבת,
אף קציר שהתורה אוסרת הוא דווקא בשל חריש ולא בשל מצוה,
ולכן יצא – מתמעט מהאיסור קציר העומר שהוא מצוה בקצירתו
מותרת בשבת. ובמסכת מנחות (עב) מבואר שמכך שהתרנו את
קצירת העומר בשבת מוכח שאם נקצר העומר שלא כמצוותו הרי
הוא פסול, שאם לא כן היה לנו להקדים ולקצור את העומר כבר
בערב שבת קודם זמנו אף שהוא שלא כמצוותו (שכן נאמר בעומר
(ויקרא כג ט) 'תמימת תקינה' ולא היה לנו להתיר חילול שבת,
ומכאן ראינו שמקפידים שהקצירה תהיה כמצוותה ולכן אי אפשר
להקדים הקצירה קודם זמנה.

ואמרת על זה הגמרא: רבי ישמעאל בדרעיתיה – הולך לשיטתו שעל
קצירת העומר להיות כמצוותה על כל פרטיה המפורשים בתורה,
דרבי ישמעאל אומר אין העומר בא מן הסוריא, שהוא מדייק את
מה שאמרה תורה (שם כג י) 'מושבתיכם תביאו לחם תנופה
שתימים' שהמצוה היא להביא מארץ ישראל, הרי הוא בזה בדרעיתיה
– לשיטתו דאמר יצא קציר העומר שהוא מצוה – שמתירים קצירת
העומר בשבת, שגם בזה הוא מדייק את מה שאמרה התורה
'תמימות תהינה' ולכן אי אפשר להקדים את הקצירה קודם שבת.
הגמרא מבאר מה הוא התנא של משנתנו: חזרת הגמרא לדברי
משנתנו, ומבאר, מאן תנא – מי הוא התנא במשנתנו הסובר
ש'שומרי ספיחית בשביעית נוטלין שכן מטריות הלשכה', רבי
ישמעאל היא, שדעתו היא שאין מביאים את העומר מסוריא ולכן
היו צריכים להעמיד שומרים על הספיחים כדי שבהם יוכלו לקיים
את המצוה להביא מהתבואה שבארץ ישראל.

רבי יוסה חולק: אמר רבי יוסה, משנתנו אינה דווקא כרבי
ישמעאל אלא דרבי הבל היא – גם רבנן סוברים שהיו מעמידים
שומרים על הספיחים, משום שעל אף שהתירו להביא את העומר
מסוריה הרי יתכן שפעמים לא מצאו בסוריא את התבואה
הראויה, ובאופן כזה מביאין אותה מספיחין שבארץ ישראל, ולכן
היו מעמידים שומרים על הספיחים למקרה שלא יוכלו להביא
מסוריא.

הגמרא דנה האם מותר לזרוע בשמיטה לצורך העומר. מסתפקת
הגמרא: הן עוקר – עומר זה בשנת השמיטה, באופן שאין
מוצאים ספיחים הראויים בעבורו, מהו שיוצק בתחילה – האם

הותר לזרוע בארץ ישראל לכתחילה לצורך העומר.

הגמרא מקשה על הספק: רבי חייא בר אבא ב"ש קומי – שאל לפני
רבי מנא, מהו הצד להתיר זריעה לכתחילה לשם העומר, הרי דין
גידולי שביעית שהם אסורים באכילה, וכי לא נמצא שבאופן זה
שהתבואה אסורה באכילה, הרי מנחת העומר היא בקומין על
השירים שאינן נאכלין, כלומר, דין הוא במנחות שמקטירים את
הקומין לגבוה והשיירים נאכלים לכהנים, ובאופן שהקטרת
הקומין לא מתירה את השיירים לאכילת הכהנים הרי המנחה
פסולה, ואם כן אף כאן ששיירי מנחת העומר יהיו אסורים
באכילה מדין גידולי שביעית הרי שהמנחה עצמה פסולה, ושוב
מה שייך שיוצק בתחילה לשם העומר.

מיישבת הגמרא את הספק: אמר ליה רבי מנא לרבי חייא, אופן זה
שאינן שיירי מנחת העומר מותרים באכילה הרי הוא נעשה באותה
שנינו במסכת פסחים (עו) 'חמשה דברים שהן באין בטומאה ואין
נאכלין בטומאה' – חמשה קרבנות ציבור ישנם שלמרות שהם
קרבים בטומאה כדין טומאה שהותרה בציבור, מכל מקום אין הם
נאכלים בטומאה, והעומר הוא אחד מתוך חמשה אלו. ואם
העומר דוחה את הטומאה אפילו שאין שיירי נאכלים, הרי שהוא
דוחה את איסור הזריעה בשביעית ואפילו ששייריו לא יהיו
נאכלים.

שנינו במשנתנו 'שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכן מתרומת
הלשכה'. תשלום שכן של השומרים לא יכול להתבצע בדרך
המקובלת שהגזברים ישלמו ממעות הקדש את שכר עבודת
השמירה, כיון שאין הגזברים קונים כאן חפץ מסוים להקדש שאו
מעות ההקדש מתחללים ועוברת הקדושה מהמעות אל החפץ.
אלא הם באים לשלם על מלאכה שאינה דבר ממשי ואין מעות
הקדש מתחללים על המלאכה. העצה לכך היא שחללו את מעות
ההקדש על דבר מה שאותו הם יתנו להקדש וכך יצאו המעות
לחולין, אלא שאין אפשרות לחלל את המעות על הספיחים עצמם
שהרי הספיחים מחוברים לאדמה ואין ההקדש מתחלל על
הקרקע, וגם אי אפשר לחלל על הספיחים לאחר שנקצרו כיון
שהתשלום לשומרים עליו להיות עוד קודם השמירה כדי
שהשומרים לא יזכו בספיחים לעצמם שאז יהיה דינם כבא משל
יחיד. הגמרא מבררת כיצד הגיזבר משלם לשומרי הספיחין את
התשלום. מבררת הגמרא: ביצד הוא – הגזבר עושה בבואו לשלם
לשומרים את שכר עבודתם.

מבאר הגמרא: שהגזבר נוטל מעות – לוקח מעות בהקפה מן
השולחני, ונותן את המעות האלו שהם חולין לקוצרין ולשומרין על
מלאכתם, ומקדים הגזבר לשלם לבעלי המלאכה עד שלא יקרב –
עוד קודם קצירת העומר. ובשמיטה הזמן שבאים להקריב את
העומר, להניף ולהקריב קומצו, מביא הגזבר מעות מטריות
הלשכה כאותו הסכום שלקחו מן השולחני, ומחללין את קדושת
המעות עליו – על הספיחים, ונמצא שהמעות חולין והספיחים
קודש, ומחזירים לשולחני את ההלוואה במעות המוחללים.
מסיימת הגמרא ואמרת, וקטבות בן – טוב הדבר לעשות כפי
העצה שהזכרנו כעת.

הגמרא מביאה שיטה נוספת הסוברת שתשלום השומרים יכול
להתבצע בדרך המקובלת: רבי אחא ב"ש רבי בא אמר, כל מה –
המעות שיתן הגזבר לשומרים, לב בית דין כבר התנה עליהם
מתחילה ואמרו הן הן דמיין משענה הראשונה – מעות התשלום
הוקדשו על מנת כן שיוכלו ליתנם אפילו על המלאכה, ונמצא
שאין צריכים להגיע לעצה זו של נטילת המעות בהקפה
מהשולחני.

הגמרא מבררת כיצד היו משלמים למתקני האבנים ומביאה
מחלוקת כדלעיל: תנא אף בפתחי אבנים בן – שנינו בברייתא לגבי
תשלום השכר למתקני האבנים לחומות שערי הר הבית וכיוצא
בזה, כפי שלמדנו לעיל לגבי שכר שומרי הספיחים. וכך שנינו,
ביצד הוא עושה – הגזבר בתשלום שכרם, נוטל הגזבר מעות
בשיעור שכר מלאכתם מאת השולחני בהקפה, ונותן את מעות
אלו לחיובין את האבנים מן ההר ולפתחין שמתקנים את ריבוע

המשך מעמוד קנא

1 האבן ומיפים אותה. והיה מקדים ונותן להם את משכורתם עד
2 שְׁלֹא תִינָתֶן עַל גַּבִּי הַדִּימוֹם – לפני שהם מניחים את עבודתם על
3 שורת האבנים בבנין, וּמִשְׁנִיתֶן האבנים עַל הַדִּימוֹם, היה הגזבר
4 מְבִיא מַעוֹת מִתְּרוּמַת הַלְשָׁכָה, וּמַחְלִילִין את המעות עָלֶיהָ – על
5 האבנים, ונותנים לשולחני את המעות המחוללים. וגם כאן
6 מסיימת הגמרא, וְטָבוֹת כֵּן – שטוב הדבר לעשות כעצה זו.

7 הגמרא מביאה שיטה החולקת וסוברת שהתשלום יכול
8 להתבצע בדרך המקובלת: רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי כּוֹן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל סובר
9 שאין צורך לחלל את המעות אלא יכול הגזבר ליתן לבעלי
10 המלאכה את מעות ההקדש, כיון שפָּל מָה שִׁיתֶן הֵן הֵן דְּמִיָּה
11 מְשָׁעָה הָרֵאשׁוֹנָה, שלב בית דין התנה עליהם וכפי שפירשנו
12 לעיל.

שקלים דף י עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קכט

הלכה ב – משנה

המשנה ממשיכה ומונה את הדברים הנקנים מכספי תרומת
הלשכה: פרה אדומה, ואף על פי שאין הפרה קריבה בעזרה הרי
היא כשאר הקדשים והיא נקנית מן התרומה לפי שהתורה קראה
לה חטאת (חולין יא). וישעיר המשתלח לעזאזל ביום הכפורים, ואף
על פי שאינו קרב בעזרה וגם אינו קרוי חטאת מכל מקום הוא
נקנה מן התרומה לפי שהוא בא לכפרת הציבור. ולשון של זהורית
– צמר סרוק בצורת לשון, וזהו השני תולעת' שהיו משליכים אל
תוך שריפת הפרה אדומה יחד עם העץ ארו והאזוב, ואף הם
בכלל הנקנים מתרומת הלשכה. כל אלה פאין מתרומת הלשכה –
מהמעות שתרמו לתוך הקופות.
המשנה מונה את הדברים שנקנו מכספי 'שיירי הלשכה' דהיינו
הכספים שנשארו בלשכה לאחר שתרמו את הלשכה אל תוך
הקופות הגדולות: כבש פרה – שנינו במסכת פרה (פ"ג מ"ח), ששני
גשרים זה על גב זה היו בונים בין הר הבית להר הזיתים כדי
להוליך עליהם את הפרה אדומה למקום שריפתה, ובכך שמוליכי
הפרה היו הולכים על גבי הגשרים היו ניצלים ולא נטמאים
בטומאת קבר התהום. וגשרים אלו אינם צרכי הפרה ממש אלא
הם באים למעלה בעלמא ולהידור מצוה. וכן שער המשתלח –
שנינו במסכת יומא (טו) שמוליך השעיר לעזאזל היה הולך על
גשר גבוה אל מחוץ לעיר, כדי שלא יוכלו הבבלים לגעת
במשולח ולהפריעו בדרכו, שכן היו הבבלים רגילים לתלוש לו
את שערו ולומר לו טול את השעיר מהר וצא ואל תשעה את
עוונותינו אצלנו, ואף כבש זה אינו לצורך השעיר עצמו. ולשון
שבין קרניו של השעיר המשתלח, ששנינו במסכת יומא (טו).
שמוליך השעיר לעזאזל היה חולק לשון של זהורית' לשנים, חציו
האחד היה קושר בסלע וחציו השני היה קושר בין קרני השעיר,
וזאת כדי לדעת אם הלבין הצמר שזה סימן לכך שנתכפרו
עוונותיו של ישראל, ואין לשון זה שבין קרניו בא לצורך הכפרה
עצמה. ואמת הפנים – תעלת המים שהיתה יוצאת ממקום ששמו
עין עיטם ומהלכת אל תוך העזרה, אם היתה צריכה תיקון. וחולמות
העיר ירושלים ומגדלותיה אם הם צריכים תיקון, וכל צרכי העיר
כגון לחפור בה בורות שיחין ומערות, כל התשלומים להוצאות
אלה היו פאין משעיר הלשכה.
אבא שאול חולק בכבש פרה אדומה: אבא שאול אומר, כבש פרה
היו הכהנים גדולים עושין – בונים זאת ואת משל עצמן – מכספם שלהם.
המשנה מבארת מה היו עושים עם מותר שיירי הלשכה. מבררת
המשנה: מותר שיירי לשכה – הכספים שנשארו משיירי הלשכה
אחרי שכבר עשו בהם את כל צרכי העיר וכיוצא בזה, מה היו
עושין בהן. מבארת המשנה: לוקחין – קונים בהן, יינות שמנים
וסלתות, כשהם נמכרים בול, ולאחר מכן היו הגוברים מוכרים
אותם ביוקר לכל מי שצריך יין לסנכים ושמונים וסלתות למנחות,
והשכר – הרווח הוא להקדש, דברי רבי ישמעאל, ולהלן מפרש מה
היו עושים ברווח זה הנקרא 'מותר הפירות'.
רבי עקיבא חולק על רבי ישמעאל: רבי עקיבא אומר, אין משתכרין
בשל הקדש – הגוברים אסורים לסחור במעות הקדש כדי להרויח
באופן כזה, משום שאנו חוששים שמא יחל מחירם עוד יותר
ונמצא ההקדש מפסיד אף את הקרן. ואף לא משל גננים – גם
בכספי צדקה המיועדים לעניים אסורים גבאי הצדקה לסחור בהם
כדי להרויח באופן כזה, מאותו הטעם שמא יזול מחירם ונמצאים
העניים מפסידים אף את הקרן.
המשנה מבררת מה עשו במותר התרומה: בכל שנה ביום אחד
בניסן מתחילים לקנות את קרבנות הציבור מהתרומה החדשה,
ואין קונים יותר במעות שנשארו מהשנה הקודמת. מבררת אם כן
המשנה, מותר התרומה – המעות שנשארו בקופות הקטנות בסוף
השנה, מה היו עושין בהן. מפרשת המשנה, שהיו מעלים בקודש
ועושים מהו רקוני – טסים מרודדים של זהב, ובהם היו עושים
ציפוי לבית קודש הקדשים לכסות עמם את הרצפה והכתלים.
רבי ישמעאל מבאר מה היו עושים עם מותר הפירות: רבי ישמעאל

אומר, מותר הפירות – רווחי ההקדש ממכירת היינות שמנים
וסלתות שנקנו ממותר שיירי הלשכה, היו משתמשים בהם
לקניית בהמות עבור קנין המזבח – קרבנות שהיו מקריבים אותם
כשהיה המזבח בטל מנדרים ונדבות, כדי שלא יהיה המזבח ריק
אפילו שעה אחת, והבשר למזבח והעורות לכהנים, ונקראים
קרבנות אלו בשם 'קנין המזבח' לפי שדרך בני אדם להעלות מיני
מתיקה על שולחנם בגמר סעודתם, והוא לשון 'קנין' כמו שנאמר
(שמואל ב טו) 'והקנין לאכול הנערים', וכך גם בבית המקדש לאחר
שגמרו להביא חובת היום ואין עוד נדרים ונדבות היו מביאים
עולות לקנין המזבח.
מוסיף רבי ישמעאל וחולק על דברי תנא קמא שמותר התרומה
היו עושים בה רקועי זהב, וסובר שמותר תרומה הם לצורך הכלי
שרת, ובבבלי (כתובות ק) נלמד ממה שנאמר (דברי הימים ב' כד יד)
'וככלותם הביאו לפני המלך ויהודיע את שאר הכסף ויעשוהו
כלים לבית ה' כלי שרת, ודורשים, 'שאר הכסף' איזהו כסף שיש
לו שיירים היו אומר זה תרומת הלשכה, ומהם עושים את כלי
השרת.
דעה שלישית במותר תרומה: רבי עקיבא אומר, מותר תרומה הם
לקניית בהמות לצורך קנין המזבח שהרי מעות אלו לצורך קרבנות
הופשרו. מוסיף רבי עקיבא ואומר, מותר נככים, משתמשים בו
לצורך כלי שרת.
רבי חנניה סגן הפתנים אומר, מותר נככים הם לצורך קנין המזבח,
ובדין מותר תרומה סובר רבי חנניה סגן הכהנים כרבי ישמעאל
שהיה מיועד לכלי שרת.
מסיימת המשנה: זה וזה – הן רבי עקיבא והן רבי חנניה סגן
הכהנים, לא היו מודים דין זה של מותר הפירות, מכיון שלדעתם
כלל לא היו משתכרים בשל הקדש להרויח באופן זה, ונמצא שלא
שייך מציאות שהיה מעות של 'מותר הפירות'.

גמרא

שנינו במשנה: 'פרה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית באין
מתרומת הלשכה. כבש פרה בו' וכבש שער המשתלח ולשון שבין
קרניו וכו' באין משיירי הלשכה.
הגמרא מביאה שהיו שלוש לשונות ומבארת אותן ואת משקלן:
אמר רבי ישמעאל בר חננין בשם רבי יונתן, שלשה לשונות הן –
בשלשה מקומות מצאנו שצריכים בהם צמר סרוק בצורת לשון,
ובכל מקום צריכים להביא את הצמר במשקל אחר. ואילו הם,
לשון של שעיר המשתלח, ששנינו בו (יומא טו) שהיה חולק את
הלשון, חציו קושר בסלע וחציו קושר בין קרניו, והיה הצמר
במשקל שלע, לפי שצריך לחלקו לשנים ונמצא שהיה כל חלק
מהלשון במשקל 'שקל' שהוא חצי סלע. לשון של מצורע שנאמר
בו (ויקרא יד ד) 'וצנה הכהן ולקח למטה שתי צפרים חיות טהורות
ועץ ארז ושני תולעת ואזוב, והשני תולעת' משקלו בשקל שהוא
חצי סלע. לשון של פרה שנאמר בו (במדבר יט ט) 'ולקח הכהן עץ ארז
ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה, והשני תולעת'
משקלו בשתי סלעים לפי שצריך שהיה כבד ויוכלו להשליכו
באופן שיפול אל תוך עומק האש.
רבי שמעון בן חלפתא חולק על משקלה של לשון של פרה: רבי
חנניה דברת חורין ועמו רבי פא בר יבדא אמרו בשם רבי שמעון בן
חלפתא, שאין משקל לשון של פרה שתי סלעים כדברי רבי יונתן,
אלא לשון של פרה משקלו בשתי סלעים ומהצד. ואית דמפקין
לשנא – ויש שהיו אומרים זאת בלשון אחרת, משקל לשון של
פרה בעשרה זוז, ולא נחלקו שתי הלשונות זה עם זה ושתיהן
למשקל אחד נכתובו כיון שהסלע הוא ארבעה זוזים, ונמצא
ששתי סלעים ומחצה הם עשרה זוזים, אלא שכל אחד אמר זאת
בלשון ששמע מרבו, כמו ששנינו (עדות פ"א מ"א) 'שאדם חייב לומר
בלשון רבו'.
הגמרא מביאה עוד אנשים שהיו מקבלים את שכרם מתרומת
הלשכה: אמר רב יהודה בשם רבי שמואל, תלמידי חכמים המלמדין

1 **אֶת הַכֹּהֲנִים הַלְכוֹת שִׁחִיטָה** שידעו לשחוט את הקרבנות, וואף על
2 פי שהשחיטה כשרה בורים מכל מקום לא היו הכהנים מניחים
3 לאחרים לשחוט, ואת הַלְכוֹת קִבְלָה של דם הקרבנות, ואת הַלְכוֹת
4 וַיִּקַּח של דם הקרבנות, שעבודות של כהנים הם, היו נוטלין שָׂכָר
5 מִתְרוּמַת הַלִּישָׁבָה, כיון שאותם התלמידי חכמים לא היו עוסקים
6 במלאכה אחרת ולא היה להם במה להתפרנס ולכן היה מוטל על
7 הציבור להרנסם.

8 אמר רבי יצחק בר רבי ידיפה בְּשֵׁם רַבִּי אִמִּי, מִבְּקָרִי מוֹמִי קְדָשִׁים –
9 בודקי בהמות הקדשים לראות אם יש בהם מומים, אסורים לקבל
10 שבר מבעלי הבהמות כדי לבדקם, ולכן היו נוטלין שָׂכָר מִתְרוּמַת
11 הַלִּישָׁבָה, כדי שיוכלו לפסוק כדת וכדין בלי מורא ממשלמי
12 שכרם.

13 **רַבִּי אֶחָד** ועמו רבי תנחום בר חיאי אמרו בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַלְאי, מִנִּיחֵי
14 סֶפֶר הַעֲזָרָה – ספר התורה שממנו כהן גדול קורא ביום הכפורים
15 והמלך בזמן הספר, וממנו היו מגידים את כל הספרים, כיון שצורך
16 כל ישראל הוא להגיהו, לכן מגיהיו היו נוטלין שָׂכָר מִתְרוּמַת
17 הַלִּישָׁבָה.

18 **יִגְדַּל בַּר בְּנִימִין** אמרו בְּשֵׁם רַבִּי אִסִּי, שְׁנֵי דִינֵי גְזִילוֹת היו בירושלים
19 ושמותיהם אדמון וחנן בן אבישולם, והם היו גוזרים גזירות וקנסות
20 על הגזולנים, ודינים את כל עוברי העבירות ובכללם עבירות
21 שבמקדש כגון כהנים שפיגלו, ונחשבת עבודתם כצורך בית
22 המקדש והם נוטלין שָׂכָר מִתְרוּמַת הַלִּישָׁבָה.

23 הגמרא מביאה מחלוקת מהיכן נשים האורגות בפרוכת נוטלות
24 שכר: שְׁמוּאֵל אָמַר, נָשִׁים הַאוֹרְגוֹת בְּפִרוּכַת שִׁבִּין הַהִיכָל וקודש
25 הקדשים, נוטלין שָׂכָר מִתְרוּמַת הַלִּישָׁבָה. רַבִּי הוּנָה אָמַר, לא היו
26 נוטלות שכר מתרומת הלשכה אלא מִתְרוּמַת בֶּדֶק הַבֵּית. מבאת
27 הגמרא: מַה פְּלִג – מה סברת מחלוקתם של שמואל ורב חונה,
28 שְׁמוּאֵל עָבַד לָהּ – מדמה את הפרוכות בְּקִרְבָּן, שהרי על הפרוכות
29 היו מוים מדם הפר ומדם השעיר ביום הכפורים וכך גם היו עושים
30 בדם פרים והשרפים ושעירים וזשורים, וכיון שצורך קרבנות הם,
31 נוטלות הנשים האורגות בפרוכות את שכרן מתרומת הלשכה. רַב
32 הוּנָה עָבַד לָהּ – מדמה את הפרוכות בְּבִנְיָן, שהרי הפרוכות בבית
33 המקדש השני נעשו במקום הקיר שהיה נמצא בבית המקדש
34 הראשון, והרי צרכי הבנין באים מבדק הבית.

35 הגמרא מביאה ברייתא המביאה צרכי ציבור נוספים, ומבאת
36 מהיכן באין: אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, תָּנָא – כלל זה היה שונה האמורא
37 ששמו רבי יהודה גְּדִיבִי, הַמְסַמֵּר וכל קִרְבָּנֵי הַצִּבּוֹר בָּאִין – נקנים
38 מִתְרוּמַת הַלִּישָׁבָה. מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב הַפְּנִימִי שהיה בהיכל, נחשב ככלי
39 ולא כבנין שהרי אינו מחובר לאדמה ויכולים לטלטלו, ולפיכך
40 דינו ככלי שרת, וכן כָּל פְּלִי שָׂרֵת שהיו בבית המקדש, היו בָּאִין
41 מִמּוֹתֵר נִסְכִּים שדעת רבי עקיבא במשנתנו שמהם קונים את כלי
42 השרת. מִזְבֵּחַ הַעֻלָּה – החיצון שהוא מחובר לקרקע דינו כבנין,
43 וְהַיִּחָל וְהַעֲזָרוֹת שבבית המקדש אף הם נחשבים בנין, ודינם של

44 אלו שהם בָּאִין מִשְׁרֵי הַלִּישָׁבָה. ואילו מה שבנו מחוץ לַעֲזָרוֹת כגון
45 חומות העיר ירושלים ומגדלותיה היו בָּאִין מִלִּישָׁבֶת בֶּדֶק הַבֵּית.
46 הגמרא מקשה על רבי יהודה דגדגות. מקשה הגמרא: וְהָא תַנִּי –
47 והלא למדנו בברייתא, אֲנִי הַמּוֹבֵחַ או אבני הייכל וכן אבני
48 הַעֲזָרוֹת שנשרו ממקומם, מוֹעֲלִין בָּהֶן, ואם נאמר כדברי רבי יהודה
49 דגדגות שמובח העולה בא משירי הלשכה, יקשה, וְכִי יֵשׁ דִּין
50 מְעִילָה בְּמַה שנקנה בראי, הרי שירי הלשכה חולין הם ולא
51 שייך מעילה באבני המזבח שנקנו ממעות חולין. מתרבת הגמרא:
52 אֵלָּא, דברי הברייתא שמועלים באבני מזבח הם בְּרַבִּי מַאִיר, דְּרַבִּי
53 מַאִיר אָמַר, מוֹעֲלִין בְּשִׁירִיִּים, ואילו לרבנן אכן לא ימעלו בהם.
54 הגמרא דוחה את התירוץ: אָמַר רַבִּי חִיָּא, בְּלוֹם אָמַר רַבִּי מַאִיר את
55 דעתו שמועלים בשיריים, אֵלָּא דווקא כשהמעות עדיין בַּתּוֹךְ שָׁנָתוֹ

56 שבו הם נתרמו, וכפי שלמדנו לעיל (ט) שהסיבה לכך היא ש'מא'
57 יצטרכו להן בסוף ואכן בתוך שנתו כלל לא היו קונים בזה את
58 אבני המזבח, וְהָכָא – ונמצא שכאן לגבי מעילה באבני המזבח רק
59 על חוץ לַשָּׁנָה אֵין קְרִיִּים – אנו דנים, ומה שייך לומר שלפי דעת
60 רבי מאיר מועלים בהם בעוד שכאן מדובר על זמן אחר ממה
61 שדיבר רבי מאיר, ונשאלו דברי רבי יהודה דגדגות בקושיא.

62 ברייתא נוספת בשנה רבי יהודה גדגדות: עוד אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, תָּנָא
63 – כך שנה האמורא רַבִּי יְהוֹדָה גְּדִיבִי, אם חסר בבית המקדש
64 אחד מהכלים דלהלן, הַשְּׁלָחַן הַמִּנְחָה וְהַמִּזְבֵּחַ וְהַפְּרוּכַת, וכגון
65 שהגויים שקרום או שברום, הרי חסרונם מַעֲבָרִים אֶת הַקִּרְבָּנֹת –
66 אסור את הקרבנות להקרבנות, שכלים אלו מכתיב קרבן הם,
67 וכארבעת המינים שבלולב שמעכבים זה את זה. וכל שכן אם
68 נלקח או נשבר הכיור שחסרונם מעכב את הקרבנות, שאין לך כל
69 עבודה בבית המקדש שכשירה בלא קידוש ידיים ורגלים לפני כן
70 וכשאין כיור אין הכהנים יכולים לקדש את ידיהם ורגליהם, דְּרַבִּי
71 רַבִּי מַאִיר.

72 וְהַכֵּיִם אֹמְרִים, אֵין לָךְ כלים שחסרונם מַעֲבָרִים אֶת הַקִּרְבָּן, כיון
73 שהם מצוות נפרדות ואינם קשורים להקרבנות הקרבנות, אֵלָּא אם
74 חסרים הַכֵּיִם וְהֵן בְּלִבָּד הרי זה מעכב את הקרבנות כיון שאין
75 הכהנים יכולים לקדש את ידיהם ורגליהם.

76 הגמרא מביאה אמוראים שסוברים אחרת ומקשה עליהם. מקשה
77 הגמרא: וְכִי לֹא בֵּן אָמַר רַבִּי אֶלְעִזָּר וכן אמר רבי יוסי בֶּן חִינְיָה,
78 שְׁהָא תִּרְהוּן אֹמְרִין – שניהם אומרים על הפסוק (שמות כו לה) 'וַיִּשְׁמָתִי
79 הַשְּׁלָחַן מִחוּץ לַפְּרוּכַת וְאֵת הַמִּנְחָה נָכַח הַשְּׁלָחַן על צֶלַע
80 הַמִּשְׁכָּן תִּקְנָה וְהַשְּׁלָחַן תִּתֵּן על צֶלַע צִפּוֹן, כָּל הֵן דְּבָתִּיב – שעל
81 כל דבר בבית המקדש שעליו נכתב בתורה לשון 'נכח', כגון
82 המנורה שכתוב בו 'וְאֵת הַמִּנְחָה נָכַח', הרי חסרונם מַעֲבָרִים את
83 הקרבנות, וכל דבר במקדש שבו כתוב בתורה 'צֶלַע', כגון השולחן
84 שכתוב בו 'וְהַשְּׁלָחַן תִּתֵּן על צֶלַע', הרי חסרונם אינו מַעֲבָרִים. וְאָמַר
85 רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן, וְאִפְּלוֹ הַשְּׁלָחַן שכתוב בו
86 'צֶלַע' חסרונם מַעֲבָרִים את הקרבנות. וְאָמַר רַבִּי אֵילָא בְּשֵׁם